

PSY408
(JS 2010)
Poradenská psychologie II:
partnerské vztahy, manželství, rodina
5 EC
povinný předmět

Vyučující: Zbyněk Vybíral (garant), Ivo Plaňava a hosté

Určeno: studenti magisterské psychologie na FSS MU / studenti oboru psychoterapeutická studia si předmět mohou nechat uznat jako povinně volitelný

Cíle:

- seznámení s psychologickými aspekty partnerských vztahů, soužití v manželství a rodině;
- uvedení do teorií, pojmosloví a praxe psychologického poradenství a psychoterapie určených pro řešení partnerských konfliktů a krizí;
- kultivace pohledu na problémy partnerských vztahů, manželství a rodiny;
- získání přehledu o současném manželském poradenství u nás a ve světě – studiem časopiseckých a internetových textů a zdrojů
- seznámení se s možnostmi a úrovní internetového poradenství v této oblasti

Semestr: jarní / akademický rok 2009/2010, celkem 26 vyuč. hodin **plus** samostudium

Rozvrh: **úterý** 1 x za 14 dní (14.00 – 17.40 hod. sudé týdny, začátek 23. 2.); učebna 43

Zkouška ve formě testu

Komunikace e-mailem: vybiral@fss.muni.cz

Předpoklady absolvování

1. Povinný úkol: Vypracovat a v termínu odevzdat jeden krátký odborný esej (reflexi) v min. rozsahu 3 NS (5 400 znaků včetně mezer). (Pozdější odevzdání bude důvodem nesplnění podmínek nutných k absolvování předmětu.) Lze vypracovat i další (druhou) práci, za kterou lze získat 0 až 5 bodů (podle posouzení odborné úrovně), které budou připočteny k výsledku zkouškového testu.

Termín odevzdání: do pondělí 3. května 2010 (do 16:00).

Odevzdejte jak do Odevzdávání, tak vytištěně!

Témata k výběru:

- a) Poradenský přístup (škola), který mně oslovuje. Čím – a proč je tomu tak právě u mě?
- b) Výběr a volba partnera (partnerky): co považuji za významné a co ne (osobní reflexe).
- c) Porovnání vybrané myšlenky z matrimoniologické literatury s vlastním názorem (kritická reflexe toho, co najdete v literatuře).

- d) Jaké neuvědomělé (event. ne plně uvědomované) komponenty bych mohl/a vnášet do své poradenské (psychoterapeutické) práce?
- e) *Je možné navrhnout i jiné relevantní téma a včas je vyjednat s jedním z vyučujících v konzultačních hodinách.*

2. Dobrovolné splnění úkolu v průběhu semestru (za odborně kvalitní splnění lze k výsledku testu přičíst až 10 bodů).

Termín odevzdání: 18. května 2010.

Odevzdejte vytištěně a pošlete e-mailem.

Témata k výběru:

- a) Jak vypadá manželské poradenství v XY.
- b) Jak se učí manželské poradenství v XY (srovnání sylabů alespoň z pěti univerzit ve světě).
- c) Úroveň internetového poradenství v oblasti manželství a partnerství.
- d) Vliv jiných oborů na teorie manželského / partnerského soužití (např. „monitoring“ vlivů ze sociobiologie).
- e) Tradované stereotypy (klišé) v popularizačních textech věnovaných manželství a partnerství (*jako argument tradování bude bráno v potaz vyhledání výskytu jednoho stereotypu/klišé nejméně ve třech různých zdrojích*).

3. Úspěšné složení zkoušky v podobě písemného testu.

Harmonogram, tématické okruhy, klíčové pojmy

Přednášky doc. Iva Plaňavy – tématické okruhy:

(Výuka I. P.: 23. 3. a 4. 5. 2010)

Tématické okruhy, klíčové pojmy

1. Psychologické poradenství jakožto profese: historie, vývoj, aktuální oblasti a podoby profesních psychologických aktivit (včetně náhradní rodinné a pěstounské péče); krizové intervence, instituce; internetové a mas-mediální poradenství a „radění“. AMRP ČR; etické a právní aspekty. Etický kodex.
2. Makrosociální pohled, vývojové trendy a poradenské konsekvence. Manželské a rodinné mýty a očekávání (z hlediska možných dyshestických efektů).
3. Osobnost – profesní motivace, /de/formace; kvalifikační stupně, výcvikové programy, supervize. Osobní život a profesní aktivity; /proti/přenosové fenomény, syndrom burn-out.
4. Funkční – dysfunkční soužití; struktura a dynamika. Etapy, tranzitorní a normativní krize (z pohledu odborných intervencí). **Komunikačně – REelační Axiom**; poradensko – terapeutické konsekvence.

5. Poradensko-terapeutický proces. Nabídky a očekávání klientů; utváření psychoterapeutického „prostoru“; kontrakty. Účinné proměnné; impasse; možné negativní efekty. Některé specifické diagnostické a poradensko-terapeutické postupy. Skupinová manželská terapie – poradenství.
6. Rozvody, rizikové volby, rozvodový potenciál; /po/rozvodová terapie – poradenství, mediace; děti v kontextech rozvodové situace a odborné intervence.

Přednášky a semináře Z. Vybírala (a hosté) – tématické okruhy:

(Termíny: 23. 2., 9. 3., 6. 4., 20. 4. a 18. 5. – **Protože část výuky je vedena v seminární formě, účast je povinná.**

A/ Dynamika partnerských vztahů v pojetí různých „škol“, směrů a přístupů. Individuální a systémové přístupy; eklektický a integrující přístup.

Pohled na nevědomé či neuvědomované v manželství (archetypy a partnerství).

Vzorce vztahů a ve vztazích. Vědomá a nevědomá část základů partnerského soužití, tzv. scénářů. Kořeny „nastavení“ v dětství. Teorie přenosů, projekcí a projektivních identifikací.

Hry v manželství. Princip ko-evoluce: Williho přístup.

Klinicko-psychologické souvislosti soužití. Co zhoršuje atmosféru v partnerském vztahu?

„Psychopati nejsou; lidé s psychopatickými rysy ano.“ Soužití s partnerem s tzv. hraniční poruchou osobností.

Agrese a mikroagrese v partnerských vztazích. „Maličkosti“, které otravují soužití.

Pozitivní stránka soužití v manželství a rodině. Pozitivní stránka odluky a rozchodu (rozvodu).

B/ Styly poradce (manželského, resp. rodinného terapeuta) z hlediska základních poradenských a psychoterapeutických směrů.

Alternativní intervence. Systémové paradigma a styl práce. Zásady improvizace (ad hoc intervence). Hlavní zásady (kréda, „filosofie“) poradenství v různých přístupech. Rozdíly mezi individuálním, párovým a (celo)rodinným sezením. Terapeutický trojúhelník a stranění všem: Williho (a Stierlinův) přístup.

C/ Rodinná terapie / rodinné poradenství: počátky, hlavní představitelé; vývoj rodinné terapie ve světě a u nás. Způsoby práce v rodinné terapii. Soudobá rodinná terapie.

D/ Kasuistická prezentace a seminář (indukování, promyšlení, hledání vhodné intervence na kasuistickém „materiálu“).

E/ Internetové poradenství. *V plánu je beseda s provozovatelkami i-poradny.*

Dojednáváme: Beseda s presidentem Asociace manželských a rodinných poradců.

Beseda s manželskými a rodinnými poradci.

Vznik diplomové práce na základě reflexí studentů – týkajících se zmapování jejich málo uvědomovaných osobnostních komponent, které mohou vstupovat do jejich práce.

Literatura

Literatura základní – určená mj. k přípravě na zkuškový test

1. Kratochvíl, S. (2000): Manželská terapie. Praha: Portál – třetí, rozšířené vydání. (str. 9 – 209)
- 2.. Plaňava, I. (2000): Manželství a rodiny: struktura, dynamika, komunikace. Brno: Doplněk. (str. 11 – 224.)
3. Willi, J. (1998): Párová terapie. Hradec Králové: Konfrontace. (Str. 7 – 114)
4. Simon, F.B., Stierlin, H. (1995): Slovník rodinné terapie. Hradec Králové: Konfrontace – vybraná hesla (cca 40 str.).
5. Jung, C.G. (1994): Manželství jako psychologický vztah. In: Duše moderního člověka. Brno. Atlantis, s.82–92 (10 str.).
6. Willi, J. (2006): Psychologie lásky. Praha: Portál (výběr z knihy – **bude upřesněno**)
7. Relevantní hesla z Psychologické encyklopedie (Baštecká, B. ed., Portál 2009) – např. strany 171, 328, 174, 256, 236, 394, 204 ale i další.

Rozšiřující

1. Plaňava, I. (1998): Spolu každý sám. (V manželství a rodině.) Praha: Nakl. LN.
2. Plzák, M.(1988): Poruchy manželského soužití. Praha: SPN.
3. Weber, Roland (2007): Páry v psychoterapii. Praha: Portál.
4. Novák, T., Orinocká, H. (2006): Partnerské a rodinné poradenství – práce s klienty. Praha: Grada.
5. Freemanová, Dorothy R. (1992): Manželská krize. Martin: Osveta.
6. Knop, J. (2001): Psychoterapie a poradenství. *Konfrontace* 12 (2), s. 83–85.
7. Vybíral, Z. (2000): Psychoterapie, psychoterapeutické poradenství a poradenství. *Konfrontace* 11 (2), s. 83–86.
8. Warshak, Richard A. (1996): Revoluce v porozvodové péči o děti. Praha: Portál.
9. Trapková, L. Chvála, V. (2004). Rodinná terapie psychosomatických poruch. Praha: Portál.

Pozn.: Další odkazy k jednotlivým tématickým okruhům a další literatura na přednáškách.